

4. Vnější vztahy

Hodnota vývozu zboží se v 1. čtvrtletí výrazně propadla.

Celková hodnota vývozu zboží v 1. čtvrtletí 2020 dosáhla 890,8 mld. korun. To je o 40,9 mld. (-4,4 %) méně než ve stejném období předchozího roku. V absolutním i relativním pojetí jde o nejhorší meziroční propad od 1. čtvrtletí 2013. Meziroční snížení vývozu bylo zaznamenáno již ve 4. čtvrtletí 2019 v souvislosti s poklesem zahraniční poptávky a následným oslabením výkonu některých průmyslových odvětví. Export v lednu a únoru rovněž mírně meziročně klesal. Výrazný propad (o 11,7 %) ale přišel v březnu v souvislosti s opatřeními proti šíření koronaviru a omezením výroby v některých důležitých podnicích.

Meziroční pokles byl plošný. Ve větší míře klesal vývoz do EU.

Z teritoriálního pohledu je patrné, že propad se dotkl vývozu v celém jeho spektru. To vyplývá z povahy situace, kdy většina zemí nějakým způsobem omezovala fungování společnosti a zaváděla mj. restriktivní ekonomická opatření. To vedlo k poklesu poptávky zejména ze strany uzavřených podniků, pro které jsou čeští vývozci subdodavateli. Výrazněji poklesl export do Evropské unie¹ (meziroční propad o 36,8 mld. korun, -4,9 %) než mimo ni (-4,0 mld., -2,2 %). Nejvíce se snížila hodnota vývozu do Německa (-15,6 mld. korun, -5,3 %), dále do Velké Británie (-7,2 mld., -16,3 %) a Francie (-5,9 mld., -11,9 %). Negativně se vyvíjel rovněž vývoz do dalších sousedních zemí vedle Německa – do Rakouska (-4,5 mld. korun, -11,1 %), na Slovensko (-2,8 mld., -3,5 %) a do Polska (-1,5 mld., -2,6 %). Ačkoli jsou některé popsány propady srovnatelné s vývojem ve 4. kvartálu, bližší pohled na vývoj v jednotlivých měsících ukazuje, že naprostá většina meziročního poklesu se odehrála až v březnu. Stejně to bylo i u exportu do Španělska (-3,5 mld. korun, -10,6 %). Naopak propad vývozu do Nizozemska o 1,3 mld. korun (-3,8 %) byl rozložen do všech měsíců 1. čtvrtletí. Díky silnému lednu a únoru v 1. kvartálu úhrnně meziročně vzrostl vývoz do Turecka (2,6 mld. korun, 38,8 %), Maďarska (1,3 mld. korun, 4,2 %), Belgie (0,5 mld., 2,8 %) a Ruska (0,9 mld., 4,7 %).

Největší pokles proběhl u exportu motorových vozidel. Negativně se vyvíjel i export navazujících výrobků.

Mírné meziroční poklesy vývozu u klíčových artiklů byly patrné již před březnovým zastavením provozu v některých podnicích. Výjimkou byla motorová vozidla, u kterých se v lednu a únoru objevilo mírné oživení. V březnu se ale jejich vývoz propadl o čtvrtinu, což byl hlubší pokles i ve srovnání s ostatními druhy zboží. Celkem se v 1. čtvrtletí meziročně snížila hodnota vývozu motorových vozidel o 15,1 mld. korun (-5,9 %). Silný propad nastal také u strojů a zařízení (-8,3 mld. korun, -7,8 %), dále u elektrických zařízení (-3,8 mld., -4,8 %) a počítačů, elektronických a optických přístrojů (-3,2 mld., -3,4 %). I další výrobci navázaní na výrobu motorových vozidel zaznamenali v březnu silné propady, které ovlivnily výsledek v celém kvartálu. Byly to například kovodělné výrobky (-2,9 mld. v 1. čtvrtletí, -5,0 %) nebo pryžové a plastové výrobky (-0,9 mld., -1,8 %). V 1. čtvrtletí se propadla také hodnota vývozu základních kovů (-4,0 mld. korun, -10,5 %), v tomto případě jde ale o vliv klesajících cen. Dále se vyšila například hodnota exportu potravinářských výrobků (2,2 mld., 8,0 %) a oděvů (1,4 mld., 20,1 %).

Dovoz zboží se v 1. čtvrtletí rovněž plošně propadl.

Hodnota dovozu zboží v 1. čtvrtletí dosáhla 849,9 mld. korun a meziročně se propadla o 33,1 mld. (3,7 %). Propad dovozu byl v 1. čtvrtletí podobně jako u vývozu plošný. Pokles importu z EU činil 21,8 mld. korun (3,8 %) a ze zemí mimo Unii 11,2 mld. (3,7 %). Největší propad zaznamenala hodnota dovozu z Německa (-14,8 mld. korun, -6,3 %), z Ruska (-9,8 mld., -34,0 %, zde se projevil i výrazný propad cen ropy). Dále v 1. čtvrtletí poměrně výrazně meziročně poklesl dovoz ze Slovenska (-3,5 mld. korun, -8,2 %), Korejské republiky (-2,6 mld., -12,6 %, propady se soustředily do ledna a února), Rakouska (-2,3 mld., -8,3 %) nebo Itálie (-1,7 mld., -4,3 %). Meziročně se za celé čtvrtletí zvýšila mimo jiné hodnota importu z Nizozemska (2,4 mld. korun, 10,6 %) a Polska (2,7 mld., 3,7 %). V obou případech silný leden a únor převážil nad negativním vývojem v březnu.

¹ EU27

Z hlediska zbožové struktury měly největší podíl na meziročním poklesu hodnoty dovozu zboží základní kovy (−9,0 mld. korun, −12,8 %), jejichž ceny se v 1. čtvrtletí výrazně snižovaly. Přímou souvislost se současnou krizí měl pokles importu motorových vozidel o 7,9 mld. korun (−5,8 %) a rovněž strojů a zařízení o 5,2 mld. (−6,1 %). Snižování cen, které dále prohloubil pokles poptávky, vyústilo v propad hodnoty dovozu ropy a zemního plynu o 7,7 mld. korun (−24,9 %). Dále se zvýšil dovoz počítačů, elektronických a optických přístrojů (4,3 mld., 4,5 %), základních farmaceutických výrobků (4,0 mld., 15,2 %) a potravinářských výrobků (3,4 mld. korun, 8,9 %).

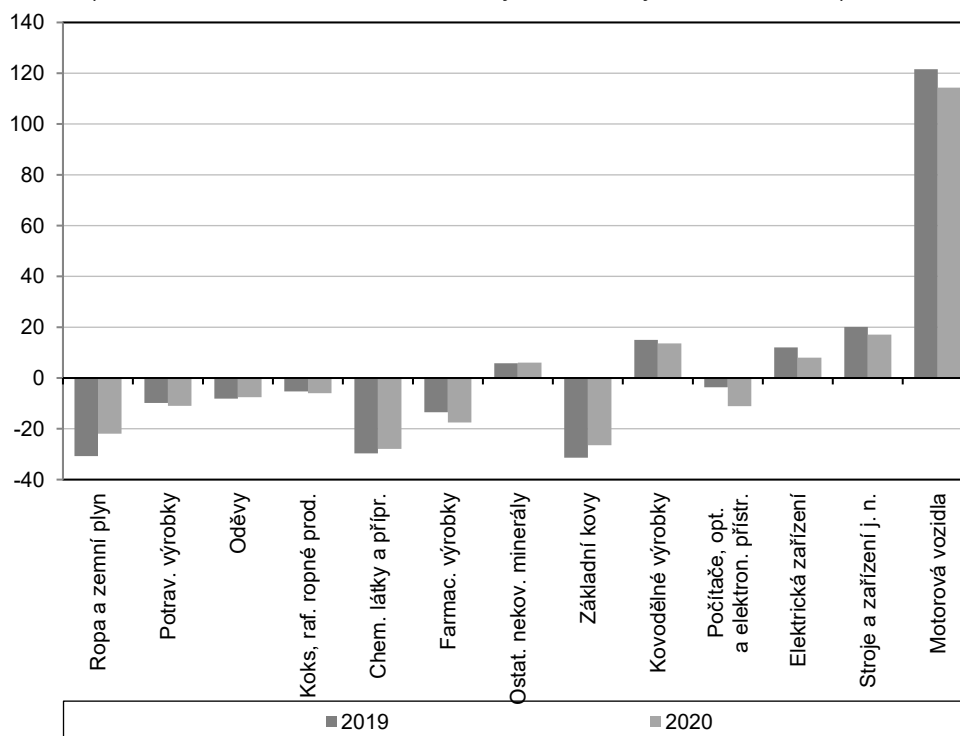
Zhoršila se bilance zahraničního obchodu se zbožím se státy EU.

Dynamika vývozu se v 1. čtvrtletí propadla výrazněji než import. Bilance zahraničního obchodu tak v 1. čtvrtletí sice dosáhla přebytku 40,9 mld. korun, ale ten se meziročně zhoršil o 7,8 mld. Z hlediska salda šlo o nejhorší výsledek v 1. čtvrtletí od roku 2013. Meziroční zhoršení přebytku bylo velmi výrazné v případě zemí EU (−15,0 mld. korun). Naopak existující deficit obchodu se státy mimo EU se v 1. čtvrtletí zmírnil o 7,2 mld. Největší zhoršení salda nastalo v rámci EU u Polska (−4,2 mld. korun), Francie (−3,8 mld.), Španělska (−3,8 mld.) a Nizozemska (−3,7 mld.). Zlepšila se zejména bilance obchodu s Ruskem o 10,7 mld. korun (poprvé v celé časové řadě bylo dosaženo přebytku). Je tedy zřejmé, že podstatnou roli ve zlepšení bilance s mimounijními státy hrál propad cen ropy a zemního plynu, který se v 1. čtvrtletí odehrál. Ze zemí mimo EU se dále zlepšila bilance obchodu s Tureckem o 2,8 mld. korun a také s Korejskou republikou o 2,5 mld. Propadl se přebytek obchodu s Velkou Británií (−6,3 mld. korun).

Velkou roli ve změnách salda zahraničního obchodu hrály i ceny surovin.

Ve směru deficitu bilance zahraničního obchodu se zbožím v 1. čtvrtletí nejvíce působily počítače, elektronické a optické přístroje (meziroční prohloubení deficitu o 7,5 mld. korun), dále motorová vozidla (−7,2 mld.), elektrická zařízení (−4,1 mld.), základní farmaceutické výrobky (−4,0 mld.) a stroje a zařízení (−3,1 mld.). Pokles cen a hodnoty dovozu naopak vedl ke zlepšení bilance obchodu s ropou a zemním plynem o 8,8 mld. korun a se základními kovy o 4,9 mld.

Graf č. 9 Bilance zahraničního obchodu se zbožím ve statistice zahraničního obchodu (kumulace 1. čtvrtletí, v mld. korun, vybrané oddíly klasifikace CPA)

Zdroj: ČSÚ